

ISSN 2181-5291

PSIXOLOGIYA

ILMIY JURNAL

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ

SCIENTIFIC JOURNAL

№ 4, 2021

www.psixologiyabuxdu.uz

5. Тиббиёт ходимлари социал-психологик компетентлигини фаолият самарадорлигига таъсири ва аҳамиятини тадқиқ қилиш ижтимоий психология фани учун янги илмий маълумотларни тақдим этишга хизмат қилади.

Адабиётлар:

1. Андреева Г. М. Психология социального познания. 2-е изд., перераб. и доп. М., 2000;
2. Диагностика социального интеллекта. Тест Дж. Гилфорда и М. Саливана. СПб., 1999;
3. Sobirova D.A. Practical and psychological bases of researching the social intellect of medical attendant. European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences. Vol.7№3, 2019. (19.00.00. №2).
4. Собирова Д.А. Интеллект как профессионально значимое качество врача //Вестник интегративной психологии. – Ярославль, 2018. №16. – С. 260–263. (19.00.00. №2).
5. Собирова Д.А. Psychological and practical aspects of the social research on the intelligence of the medical staff. //Психология. – Бухоро, 2019. №2. – Б. 28–31. (19.00.00. №5).

Назаров Акмал Мардонович,

Бухоро давлат университети Психология кафедраси доценти,

Нусратова Мехринисо Бахшиллоевна,

Бухоро давлат университети Психология кафедраси
ўқитувчиси,

СПОРТЧИ ТАЛАБАЛАРДА ПСИХОЛОГИК ҲИМОЯ МЕХАНИЗМЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ВА ТАКОМИЛЛАШТИРИШНИНГ ЎЗИГА ХОС УСУЛЛАРИ

Аннотация: Мазкур мақолада спортчиларнинг жисмоний-руҳий имкониятлари ривожлантириши орқали шахс камолотини таъминлаш усулларини яратиш тўғрисидаги мулоҳазалар келтирилган.

Таянч сўзлар: психологик муҳофаза, ирода, методология, механизм, индивидуал, компонент, адекват, малака, барқарорлик, мослашувчанлик, қобилият, психоаналитик, феноменал.

Аннотация: В этой статье обсуждаются способы личностного развития за счет развития физических и умственных способностей спортсменов.

Ключевые слова: психологическая защита, воля, методология, механизм, индивид, компонент, адекватность, умение, устойчивость, гибкость, способности, психоаналитическое, феноменальное.

Annotation: In this article, comments are made on the creation of a method for ensuring the improvement of the individual through the development of physical and mental capabilities of athletes.

Keywords: psychological defense, will, methodology, mechanism, individual, component, adequacy, ability, stability, flexibility, ability, psychoanalytic, phenomenal.

Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегиясининг «ижтимоий соҳани ривожлантиришга қаратилган устувор йўналишларда кўрсатилган вазифаларида ёш авлодни тарбиялаш, унинг маънавияти ва маданиятини юксалтиришга қаратилган тадбирлар самарадорлигини ошириш» вазифалари белгиланган. Шу нуктаи назардан, спортчи шахсини шакллантириш масаласи психологиянинг, айниқса спорт психологиясининг долзарб муаммоларидан бири эканлигини кўрсатади.

Шахсининг ижтимоий-психологик тараққиёти, шахс сифатидаги фаоллиги ва ўзини-ўзи ривожлантириб бориши жуда кўплаб омилларга боғлиқ. Психология нуктаи назардан спортчининг психологик муҳофазаси – спортчи фаолиятининг экстремал шароитларида онги ва хулқ-атворини психологик жиҳатдан ўз-ўзини тартибга солиш усуллари ва механизмлари тизимидир. Психологик

муҳофазанинг вазифаси – спортчидаги “Мен” тушунчасининг яхлитлигини, унинг мусобақаларда муваффақиятсизликка учраши, қўрқиши, хавотирланиши ёки салбий психологик жароҳатлардан химоя қилишдан иборат. Психологик муҳофаза спортчининг муваффақиятга эришишга тайёргарлик ҳолатини ривожлантириш ва уни амалга оширишнинг субъектив механизми ҳисобланади. Спортчиларни психологик жиҳатдан муҳофаза қилиш ва уларнинг хусусиятларини ўрганиш зарурияти спорт соҳасидаги замонавий талабларидан келиб чиқиб, мутахассислар ўз эътиборини спортчиларнинг мусобақаларга юқори даражада тайёрлаш усулларига қаратди. Психологик муҳофаза феномени шахсга хос бўлган психологик қонуниятларга эга бўлган индивидуал субъектив ҳодисадир.

Спортчиларда психологик муҳофазани ўрганиш спортчининг барқарор рухий ҳолатини таъминлаш, қўрқув, салбий ҳис-туйғуларнинг олдини олиш, бостириш ёки рухий барқарорлик ҳиссини бошдан кечиришга имкон беради. Психологик жиҳатдан спортчининг ривожланишида психологик муҳофаза қандай рол ўйнаши, уни қийинлаштириши ёки унинг кейинги такомиллашувига ҳисса қўшишини билиш ҳам жуда зарур. Муайян шароитда психологик муҳофаза спортчига фойдали ёки салбий ҳодиса сифатида ҳаракат қилиш мумкинлигини тушуниш, психиканинг ривожланишига тўсқинлик қилади, спортчиларни юқори даражадаги мусобақаларга психологик тайёрлашда янги муаммоларни келтириб чиқаради. Айрим ҳолларда, психологик муҳофаза ижобий, адаптив вазифани бажарса, бошқаларда эса ривожланишига тўсқинлик қилади, буни нафақат психолог, балки, мураббий, спорт мутахассислари ҳам билиши зарур. Психолог олимлар томонидан олиб борилган тадқиқотларда спортчиларнинг психологик муҳофаза муаммоси тўлиқ ўрганилмаган. Спортчиларнинг хулқ-атвори ва мулоқот турларини аниқлаш, фарқлаш ва ўрганиш, спортчилар билан ишлашда, айниқса, мураббийлик фаолиятида самарали фойдаланиш билан характерланади. Амалий жиҳатдан спортчиларнинг хулқ-атвори, кўникма ва малакаларини тарбиялаш, ривожлантириш мумкинми, деган савол туғилади. Психологлар томонидан спортчиларни тайёрлаш жараёнидаги замонавий тадқиқотлар амалиётида спортчиларнинг психологик муҳофаза муаммоси тўлиқ ва тизимли ўрганилмаган. Психологик муҳофаза спортчиларнинг фаолияти натижасида юзага келадиган психологик ҳодисадир. Психологик муҳофаза шахснинг онгини салбий фикрлардан химоя қилувчи, ҳар қандай фаолиятнинг муҳим индивидуал психологик механизми эса, кўп функцияли характерга эга бўлиб, спорт фаолияти мотивациясига киради ва шахснинг “Мен” тушунчаси яхлитлигига таҳдид солувчи экстремал вазиятларда фаоллашади. Спортчиларда психологик муҳофазанинг намоён бўлиши, уларнинг когнитив соҳаси, жинси, ёши, индивидуал психологик сифатлари ҳамда эмоционал ҳолатларига таъсир кўрсатади, улар стресснинг субъектив муҳим омилларини англайди ва бу спортчилар тафаккурининг мазмунини белгилайди.

Психологик муҳофаза – замонавий психологик тушунча бўлиб, шу билан бир қаторда психоанализнинг энг муҳим йўналишларидан бири саналади. Психологик муҳофазани шакллантиришга доир психологик манбаларни таҳлил қилиш, ушбу ҳодисанинг илмий тадқиқот объекти сифатида ўрганилаётган муаммони аниқлаш мураккаблиги ва номувофиқлигини бир қанча сабабларини аниқлашга имкон беради. Аввалом бор, психологик муҳофаза феномени илмий жиҳатдан биринчи мартаба психоаналитик назарияларида қайд этилган ва кейинчалик З.Фрейд томонидан психологиянинг турли тармоқларида чуқур ўрганилган.

Рус психологлари орасида психологик муҳофаза муаммосини установка назарияси нуктаи назаридан ривожлантиришга Ф.В.Бассин катта ҳисса қўшган. У психоанализ илмий асоси йўқлиги учун танқид қилиб, психоанализ амалиётида илгари сурилган ҳодисаларни диалектик материализм асосида тадқиқ қилган. Хусусан, Ф.В.Бассин психоанализнинг психологик муҳофаза қилиш бўйича позициясини танқид қилиб, “муҳофаза – онглилик ва онгсизлик ўртасидаги тўқнашув туфайли юзага келадиган ҳамда субъект ихтиёрида бўлган эмоционал зўриқишнинг сўнгги воситаси”, деган фикрга салбий муносабат билдирган. Онглилик ва онгсизлик ўртасидаги бундай антагонизм ғоясини Ф.В.Бассин баҳсли деб ҳисоблаган. Унинг таъкидлашича, онгнинг рухий бузилиши ташқи таъсирдан муҳофаза қилишда асосий омилнинг субъектив аҳамиятини камайтиришдан иборат.

Шу билан бирга юқорида таъкидланганидек, Ф.В.Бассин маънавий ҳаётда турли хил стрессларни бартараф этиш учун муҳофазанинг муҳим аҳамиятга эга эканлигини алоҳида таъкидлайди. Унинг фикрича, муҳофаза инсон хулқ-атворининг тартибсиз ҳаракат қилишига йўл қўймайди. Бу бузилиш нафақат онглилик ва онгсизлик тўқнашганда, балки тўлиқ онгли муносабат ўртасида қарама-қаршилик юзага келганда ҳам юз беради. Олимнинг фикрича, психологик муҳофазадаги асосий жараён ортиқча ҳиссий зўриқиш ва стрессни бартараф этиш, хулқ-атворнинг тартибсиз ҳаракатининг олдини олишга қаратилган муносабатлар тизимини қайта қуришдир. Ф.В.Бассин юқорида таъкидлаганидек, ҳаётда турли хил стрессларни бартараф этиш учун муҳофазанинг аҳамияти катта эканлигини кўрсатиб ўтади. Унинг фикрича, психологик муҳофаза инсон хулқ-атворининг тартибсизлашувига йўл қўймаслиги мумкин. Бу ҳолат нафақат онгли ва онгсиз тўқнашганда, установкалар ўртасида қарама-қаршилик натижасида юзага келади.

Ҳар бир шахсни спорт фаолиятдаги муваффақиятсизликларга нисбатан муҳофазаланиш (химояланиш) механизми сифатида ҳар бир шахс учун характерли бўлган индивидуал услуб мезонларини ишлаб чиқиш ва ундан психологик хизмат жараёнида қўллаш муҳим ҳисобланади.

Психологик муҳофазанинг муҳим компоненти ҳисобланган шахс индивидуал фаркланиш муаммоси рус психологи К.К.Платонов тадқиқотларида илмий жиҳатдан ўрганилган. К.К.Платоновнинг психологик муҳофаза ўз-ўзини адекват баҳолаши ва ўзини ривожлантиришга асосланган шарт-шароитларни яратиш билан камол топтириш муқаррарлигини илмий жиҳатдан асослаб берган.

Спортчиларда ўз-ўзини ҳимоя қилиш қоидалари билан танишиб чиксак:

1. Ҳар қандай фаолият учун психологик ҳимоя жуда муҳим ҳисобланади. Шахсни ҳимоя қилувчи психологик механизм муваффақиятсизлик ҳақидаги фикрлар, мусобақа жараёнида кутилмаган вазиятларда фаоллаштирилган инсоннинг "Мен"лигини намоён этиш.

2. Психологик муҳофазанинг индивидуал хусусиятларининг намоён бўлиши малакали спортчиларнинг жинсига, ёшига ижтимоий-психологик фазилатлари ва уларнинг когнитив жараёнларига боғлиқ тарзда шаклланади.

3. Шаклланиш даражаси, барқарорлик, мослашувчанлик, ўзгарувчанлик ва спортчиларда психологик ҳимоянинг самарадорлиги уларга боғлиқ спорт маҳоратининг даражаси ва тактик фикрлаш қобилияти муваффақиятга интилиш ёки рақобатда муваффақиятсизликка йўл қўймаслик.

Психологик муҳофаза тушунчаси илмий жиҳатдан исботланганлиги ҳақиқат, уни биринчи бўлиб, машҳур психолог З.Фрейд томонидан қўлланилган. Ушбу тушунча 1894 йилда психоаналитик назария вакиллари томонидан турли йўналишларда илмий жиҳатдан ўрганилган.

Шахсдаги психологик ҳимоя қилиш одатдаги, кунлик ишлайдиган механизмдир. Сўнгги йилларда бу психологик ҳодиса, инсоннинг феноменал хусусияти сифатида спортчиларда намоён бўлмоқда. Спортчиларни психологик ҳимоя қилиш уларни ҳар доим сезгисини ҳаракатга келтирилади. Спортчидаги ҳиссиётлар "Мен" нинг яхлитлигини ҳимоя қилиш зарурлигини англашни талаб қилади. Бу одатда ўз-ўзини ҳурматни қилишда намоён бўлади.

Шахсдаги психологик муҳофаза муаммосига доир илмий изланишларни америкалик психолог Р.Плутчик томонидан энг самарали олиб борган. Р.Плутчикнинг психологик муҳофаза концепцияси алоҳида эътиборга лойиқ ҳисобланади. Спортчиларнинг психологик муҳофаза имкониятларини ўрганиш психологиянинг энг замонавий тадқиқотлар сирасига киришини таъкидлайди. Р.Плутчик фикрига кўра, ҳиссиётнинг ҳосил бўлишига қараб, психологик ҳимоя механизмларидан қараб катталар ҳам, ҳаттоки чақалоқлар фойдаланиши мумкин. Р.Плутчикнинг психологик муҳофаза механизмнинг назарий моделини Г.Келлерман ва Х.Комте билан ҳамкорликда ишлаб чиққан. Р.Плутчик томонидан олиб борилган тадқиқотлар натижасида шахснинг психологик ҳимоя механизмларини диагностика қилиш сўровномаси яратилди. Р.Плутчик томонидан яратилган тестда 8 та асосий психологик ҳимоя механизмларини жойлаштирди.

Р.Плутчик, психологик муҳофаза механизмига - объектив вазиятни инсон томонидан реал тарзда идрок этилиши натижасида вужудга келувчи зиддиятли, ташвишли ҳолатларни ҳиссий-эмоционал тарзда юмшатиш, руҳий зўриқишни пасайтириш сифатида қарайди. Бу ўринда иккита бир-бирига қарама-қарши фикр майдонга келади. Психологик муҳофаза механизми биринчи ҳолатда шахсни ўз-ўзини ривожлантиришига, ўз-ўзини қайта қуришига монелик кўрсатади, сабабки, "Мен-образи"ни хавфдан сақлаш учун инсон хотиржамликка берилади, ташқи шарт-шароитга, вазиятга мослашишга ундайди; иккинчи ҳолатда эса шахс ички руҳий ва ташқи тўсиқларни, зиддиятларни енгишга, уни баргараф этишга чоғланади. Бу ўринда "Мен образи"ни ривожлантириш мақсадида кучли эмоционал зўриқиш ҳолатини бошдан кечиришга рози бўлади, у ўз-ўзи устида ишлайди, муаммонинг ечимини излайди. Мазкур метод шахсда устунлик қиладиган психологик муҳофаза механизмларини ўрганади.

Бизнингча психологик муҳофаза механизмларининг айрим бирларининг шахсда барқарор шаклланиши улардаги ҳимояни шаклланишига замин ҳозирлаши мумкин. Масалан "Сиқиб чиқариш", "Регрессия", "Ўрнини алмаштириш", "Инкор этиш", "Проекция", "Компенсация", "Интеллектуализация", "Реактивные образ" каби психологик ҳимоя механизмларининг юқори ёки паст бўлиши шахсларда муҳофаза механизм шаклланишига ижобий ёки салбий таъсир қилиши мумкин. Натижаларни қайта ишлашда 8 та эго ҳимоя механизмлари 8 та шкалани ҳосил қилиб, уларнинг ҳар бирига алоҳида таъкидлар тўғри келади.

Маълум бўлишича, спортчиларнинг аксарият қисми психологик муҳофаза шаклланишига ишонишади ва бу психологик муҳофаза ривожланиши спортчиларнинг кейинги фаолияти учун муҳим деб билишади. Олиб борилаётган илмий изланишларимиз натижасида шунга ишонч ҳосил қилдикки, хорижий ва маҳаллий илмий адабиётлар таҳлили кўрсатдики, спортчининг фаолиятида психологик муҳофаза принципаал жиҳатдан психик ҳодиса ҳисобланади.

Спортчининг психологик муҳофазаси – спорт ҳаётининг экстремал шароитларида шаклланиган спортчининг онги ва хулқ-атворини руҳий жиҳатдан ўзини бошқариш ва ўз-ўзини тартибга солиш тизимидир.

Спортчини мусобақага психологик тайёрлашда қуйидагиларга амал қилиш лозим:

✓ рақиблари ва келгуси мусобақаларнинг ижтимоий психологик шарт-шароитлари тўғрисида тўлиқ ва аниқ маълумотларни йиғиш;

✓ спортчининг психологик имкониятлари, рақибининг мусобақага тайёргарлиги, камчиликлари

тўғрисидаги маълумотларни ўрганиш, таҳлил қилиш ва мусобақа бошлангунга қадар уларни ўзлаштириш ва тузатиш;

✓ спортчиларнинг мусобақада қатнашиш мақсадини аниқлаш ҳам муҳим омиллардан бири саналади.

Спортчиларда психологик муҳофазанинг шаклланиш даражаси, барқарорлиги, мослашувчанлиги, ўзгарувчанлиги ва самарадорлиги уларнинг муваффақиятга эришиши ёки мусобақаларда муваффақиятсизликка учрамасликка интилиши, спортчининг тактик қобилиятларига боғлиқдир. Психологик муҳофазанинг механизмлари типик, индивидуаллашган кўринишлари билан характерланади ва уларнинг индивидуал психологик хусусиятларига сезиларли даражада таъсир кўрсатади. Олиб борилган тадқиқот натижасига кўра, психологик муҳофазани шакллантириш ва ривожлантириш спортчи фаолиятида жуда муҳим, шу билан бир қаторда зарур эканлиги аниқланди.

Спортчиларнинг руҳий ва жисмоний фаоллигини чеклайдиган омилларни ўз вақтида аниқлаш, ушбу омилларни бартараф этиш ва тузатиш усулларидан тўғри фойдаланиш спортда юқори натижаларга эришишга ва спортчининг соғлигини сақлашга ёрдам беради.

1. Спортчиларга турли хил машғулотлар ўтказишда ҳар доим индивидуал хусусиятларни, интеллектуал қайта ишлаш даражасини ва асаб барқарорлигини ва типологик хусусиятларини ҳисобга олиш керак.

2. Спортчи талабаларнинг интернал, экстернал характер хусусиятлари ва психологик муҳофазани шакллантириш орқали уларнинг фаолият самарадорлигига эришиши мумкин. Спортчилардаги психологик муҳофаза омиллари ўзига хос ижтимоий-психологик тузилмага эга бўлган шахс типлари, шахс хусусиятлари ҳамда “ҳиссий барқарорлик”, “қатъиятлилик”, “хотиржамлик”, “муваффақиятга эришиш” компонентларига боғлиқ ҳолда намоён этилади ва ривожланади.

3. Спортчилар фаолиятида намоён бўлувчи “ҳиссий барқарорлик”, “қатъиятлилик”, “хотиржамлик”, “муваффақиятга эришиш” каби омиллар психологик муҳофаза кўрсаткичларининг барқарор ва изчил тарзда ривожланишини таъминлашга хизмат қилади.

4. Спортчиларнинг психологик муҳофазасига мўлжалланган психотренинг дастурини қўллаш орқали, уларда руҳий зўриқишни олдини олиш, эмоционал барқарорлик, қатъиятлилик, хотиржамлик билан боғлиқ ижтимоий-психологик омилларни ривожлантиради. Бу эса, спортчиларда психологик муҳофаза жараёнининг бугунги кундаги айрим долзарб жиҳатлари, муаммолари ва унинг ечимлари ҳақида уйлашга, фикр мулоҳаза юритишга ва келажакдаги муҳим вазифаларини белгилаб олишга ёрдам беради.

Адабиётлар:

1. “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони // Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами . 2017. (766)-сон.
2. Абдурасулов Р.А. Ўқувчи шахсини шакллантиришда спорт машғулотларининг ўрни. Монография. – Т.: Фан ва технология, 2013. – 204 б.
3. Гаппаров З.Г. Спортивная психология. – Т., 2009. – 544 б.
4. Газиева Ф.Э. Спортда гуруҳий жипслик шаклланиши ва ривожланишининг ижтимоий-психологик хусусиятлари: Психология фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD) илмий даражасини олиш учун тайёрланган диссертация автореферати. – Т., 2019. – 55 б.
5. Ксенофонтова Е.Г. Исследование локализации контроля личности – новая версия методики «Уровень субъективного контроля» // Психол. журнал. – 1999. – № 2.
6. Мухторов Э.М. Ўсмирларда ўз-ўзини психологик муҳофаза қилиш ҳақидаги тасавурларни шакллантиришнинг илмий-амалий асослари: Психол. ф.н.....дис. – Б.: 2008, - 15 б.
7. Островский А.Н. Теория и практика педагогической профилактики правонарушений школьников-подростков. Автореф. дис... кан. психол. Наук. Санкт-Петербург, 2006.

3	Баратов Шариф Рамазонович Психологик хизмат ижтимоий – психологик муаммо сифатида
9	Хусейнова Абира Амановна Ўзбекистонда оилаларнинг мустақамлигига қаратилган ижтимоий-демографик тадқиқотлар ва оиланинг ижтимоий функциялари
15	Усманова Манзура Наимовна Эмпирическое исследование темперамента личности в профессиональной деятельности педагога
22	Собирова Дилафруз Абдурузиқовна Тиббиёт ходимларида ижтимоий компетенция омилларини шаклланишнинг ижтимоий-психологик асослари
28	Назаров Акмал Мардонович, Нусратова Мехринисо Бахшиллоевна Спортчи талабаларда психологик ҳимоя механизмларини ривожлантириш ва такомиллаштиришнинг ўзига хос усуллари
32	Олимов Лазиз Ярашович, Махмудова Зулфия Меҳмоновна Стрессли вазиятларда психологик ҳимоя механизмлари ва копинг хулқ-атвор намоён бўлишининг ижтимоий психологик хусусиятлари
40	Жумаев Улугбек Сатторович Параметры межкультурных различий: теории Г.Хофстеде
45	Останов Шухрат Шарифович Талабаларда креативлик хусусиятларини намоён бўлишининг ўзига хос психологик жиҳатлари
49	Рустамов Шавкат Шухратович Амалиётчи психологларнинг математик касбий компетентлигини касбий фаолият доирасида тадқиқ этилиши
53	Nazarova Manzura Mustafu qizi Globalashuv jarayonida milliy til omili
58	Ахмедова Заррина Джамиловна Ўсмирларда жиноят мотивлари шаклланишини ўрганиш психологик тадқиқот муаммоси сифатида
62	Аъзамова Махлиё Абдурахимовна Махаллада психологик хизмат кўрсатишнинг эмпирик асослари
67	Остонов Жасур Шопиржонович Ўсмирларда психологик ҳимоя ва копинг хулқ-атвор омиллари намоён бўлишининг ўзига хос хусусиятлари
76	Собиров Абдулазиз Абдурузиқович Психологические защитные факторы проявляющийся у спортсменов
80	Тилавов Мухтор Ҳасан ўгли, Болтаев Суннат Бахтиёр ўгли Тадбиркорлик фаолияти мотивациясининг этнопсихологик хусусиятларини ўрганиш дастури ва тадқиқот натижалари
85	Рўзиев Умар Музаффарович

	Ўспиринларда ижтимоий фобия намоён этилишининг психологик белгилари
89	Ҳакимова Фазолат Хошимовна Мослаша олмаслик хусусиятларининг мактабгача ва кичик мактаб ёшидаги болаларда турли психологик кўринишлари
92	Ғайбуллаев Алишер Асадович Спортчиларда хиссий-иродавий сифатлар шаклланишининг психологик механизмлари
96	Турахонов Абдукарим Эшқузиёвич Касбий масъулият ва шахслилик хусусиятлари ўртасидаги ўзаро алоқадорлик жиҳатлари
104	Кулиев Ёркин Каримович Психологические особенности саморазвития преподавателей учебных заведений
108	Ermatova Gulnoz Pirimovna Mutafakkirlarimiz asarlarida xalq og`zaki ijodiyoti asosida bola sotsial intellektini shakllantirish masalalarining yoritilishi
114	Қабуллов Қосимбой Пиржонович, Касб танлаш мотивациясининг ижтимоий-психологик хусусиятлари
118	Ахмедова Максуда Лочиновна Ўқувчиларда ўзбек мусиқа фольклор ҳақидаги тасавурларни шакллантиришнинг психологик имкониятлари
	ҚУТЛОВ
121	Баротова Дилафруз Шарифовна